

Rocafort

El Pont de Vilomara i Rocafort

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Rocafort
Alçada: 420

Coordenades:

Latitud: 41.71534
Longitud: 1.93498
UTM Est (X): 411405
UTM Nord (Y): 4618719

Classificació

Número de fitxa 08182 - 318
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XI-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: diversos propietaris
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dl., 13/08/2018 - 02:00

Descripció

Rocafort de Bages és el nucli antic del municipi, situat en un massís rocós al nord-est del terme municipal i envoltat d'un paisatge agrest i rocós. Està delimitat en bona part per la Riera de Nespres (actual riera de Mura) i a un quilòmetre del castell que dona nom al nucli i que en fou l'origen.

La construcció més destacada del conjunt és l'església dedicada a Santa Maria, d'origen romànic. És possible que la capella originària romànica pertanyés al mas de Can Serra de l'església. Estava dins l'antic terme de Nèspola primer, i del castell de Rocafort després; al lloc que s'anomenava Palau Aveza. Inicialment apareix com a sufragània, però aviat adquireix la categoria de parròquia que encara conserva. Fou una fundació comtal, i era propietat dels senyors del castell fins que aquest passà a mans del monestir de Sant Benet de Bages.

Actualment el carrer Montserrat, que canvia el nom a carrer Major, a partir de la plaça Gran, travessa el nucli i uneix la carretera BV-1224, que mena al Pont de Vilomara, amb el camí de Mura, de factura relativament recent, ja que abans la circulació rodada acabava davant la masia de Can Serra de l'Església. Aquests carrers es converteixen, doncs, en l'arteria principal del nucli. La línia que marca el carrer Montserrat amb el Camí del Prat també explica l'evolució de Rocafort, ja que des d'aquí cap a ponent, les terres pertanyien al Prat i cap a llevant a Can Serra. Segons la documentació de la casa el propietari de Can Serra, ens explicava que les cases del carrer Major que miren a llevant es van construir al segle XVIII, al voltant de 1780, i les que miren a ponent, cent anys després.

Aquests són els principals carrers del nucli; però també trobem el carrer Montcau que és una variant del carrer Montserrat i el carrer de les Roques, que en direcció sud mena a les finques de Cal Tinet i Les Grauetes.

Història

El castell de Rocafort és un castell termenat, documentat el 902 amb el nom de castell de Nèspola i des del 1023 amb el nom de Rocafort. Aquest castell era el centre d'un antic terme anomenat Nèspola, que comença a esser documentat el 926 i el 1022 es documentà com a "Castell de Nèspola que diuen Rocafort". Les cases fortes d'aquest terme i que es mantenen són El Prat i Can Riera de l'església. De les parcel·les d'aquestes dues cases es forma l'actual nucli de Rocafort, a partir del segle XVII, però sobretot, XVIII i XIX.

Un primitiu terme anomenat Nèspola, comprenia els castells de Rocafort, Mura i Talamanca. Però a finals del segle X, se separa en els tres termes dels castells esmentats. El terme de Nèspola es documenta l'any 926. L'any 1022 es documenta com a "castell de Nèspola que diuen Rocafort", i ja no es torna a trobar el nom antic. Es tractava d'un domini comtal amb importants alous. Molt aviat els va adquirir la família que s'anomenarà Rocafort i que tingué el castell en alou.

L'any 976 el comte Borrell ven a Riculf el castell de Nèspola. L'any 984, Unifred, fill o nebot de Riculf, compra al comte Borrell un alou al lloc d'Ullastrell (avui Oristell).

La família Rocafort tingué el domini eminent del castell, tot i que mai s'ha trobat cap acte de vassallatge, fins que el 1281 Umbert de Rocafort donà a Berenguer de Sitjar, fill i procurador de Pere de Sitjar, ciutadà de Barcelona, el domini del castell de Rocafort que li havia venut. Durant poc més de mig segle estigué en mans de la família Sitjar. El darrer senyor fou Pere de Sitjar, que es casa amb Guillemona, filla de Jaume Nerell, ciutadà de Manresa. Pere morí poc abans de l'inici de la Pesta Negra, el 1348, i la seva vídua encarregà el sarcòfag que hi ha a l'església parroquial de Rocafort, i restaurà la capella del castell. En el testament, la vídua de Pere de Sitjar, deixa el castell al monestir de Sant Benet del Bages.

Possiblement fou habitat fins la Guerra Civil catalana de la Generalitat contra Joan II, o una mica abans.

